

«چنار و کدوئین»

آموختنی‌ها

۱. آشنایی با مفهوم غرور و تکبر
۲. درک معنی «ئین» در کلمات مختلف
۳. آشنایی با ضمیر در شعر و اثر
۴. آشنایی با ناصر خسرو و نورا حق پرست
۵. مفهوم شعر به نثر ساده

جعبه‌ی کلمات

کلمات مترادف

داوری: قضاوت
 تحسین: تشویق کردن... انبش لفسن
 مواظبت: مراقبت
 بن: ریسنه و بونه
 کدوئین: بونه‌ی کدو
 مواظبت: مراقبت

هجوم: یورش، تاختن، حمله
 امپراطور: پادشاه
 مهرگان: لوایل پاییز
 اعتماد: اطمینان
 زر: طلا
 به نرمی: به آرامی

حوادث: حادثه‌ها، اتفاقات

کلمات متضاد

کهن ≠ جدید - نو
 لبخند ≠ اخم
 زیادت ≠ کمی

کلمات هم‌خانواده

زیادت، زیاده
 مطمن، اطمینان
 اشتیاق، سؤوق - مساق
 تحسین، حسین - حسین
 اعتماد، عمد
 هجوم، مهاجم (جه کته)

آیا تا به حال به کسی برخورد کرده‌اید که شما را از روی ظاهر و آنچه می‌بینید، قضاوت کند؟ هستند کسانی که با دیدن افراد فوراً در مورد او حرف می‌زنند و از خوبی و بدی توانایی، ناتوانی و... او می‌گویند. این‌ها داوری بلد نیستند و با داوری نادرست خود به بقیه صدمه می‌زنند. ما هرگز نباید تا کسی را نشناخته‌ایم و از ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری او چیزی نمی‌دانیم، او را قضاوت کنیم!

پرسید از آن چنار که «تو، چند ساله‌ای؟» گفتا: «دویست باشد و اکنون زیادتی است»

👂 بوتی کدو از آن درخت چنار پرسید: «تو چند سال داری؟» چنار گفت: «حدود دویست سال و شاید کمی بیشتر».

خندید ازو کدو، که «من از تو، به بیست روز برتر شدم، بگو تو که این کاهلی ز چیست؟»

👂 کدو از حرف او خنده‌اش گرفت و گفت: «من در مدت بیست روز از تو بالاتر رفتم! بگو ببینم، علت این تبلی تو چیست؟»

او را چنار گفت: که «امروز، ای کدو با تو مرا هنوز، نه هنگام داوری است

👂 چنار به او گفت: «اکنون من با تو بحثی ندارم و هنگام قضاوت بین من و تو نیست».

فردا که بر من و تو، وزد باد مهرگان آنگه شود پدید، که نامرد و مرد کیست»

👂 هنگامی که باد پاییزی شروع به وزیدن کند، آن هنگام مشخص خواهد شد که چه کسی بر دیگری برتری دارد.

کاربرد پسوند «بن»

پسوند «بن» به معنی ریشه و بوته است. که در آخر بعضی کلمات می‌آید و بیشتر در متون کهن و اشعار کاربرد دارد.

مثال: کدوبن، یعنی: ریشه‌ی کدو

سروبن یعنی: ریشه‌ی درخت سرو

خاربن یعنی: ریشه و بوته‌ی خار

ضمیر

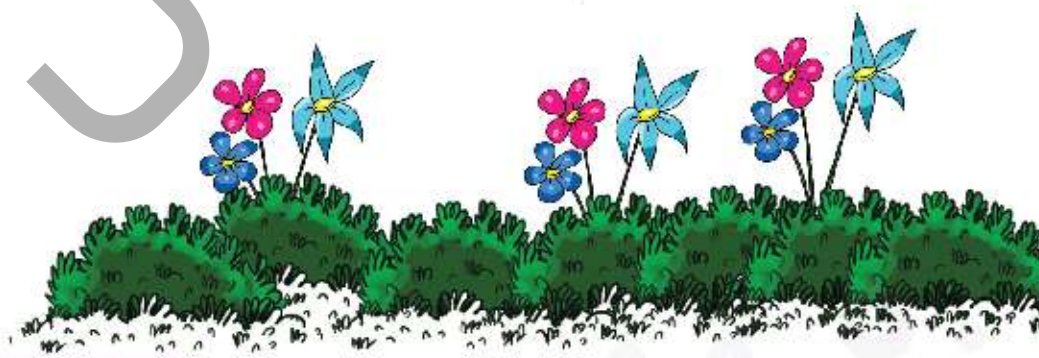
از کلمات (من، تو، او، ما، شما، آن‌ها) برای جلوگیری از تکرار اسم استفاده می‌شود که به این کلمات ضمیر گفته می‌شود. از کلمات (همین، همان، این، آن) برای اشاره به چیزهایی که از ما دور یا نزدیک هستند استفاده می‌شود که به این کلمات ضمیر اشاره گفته می‌شود.

★ مادر با صدای بلند برای پدر تعریف می‌کرد: زهرا خانم صبح زود، پسر کوچکش را به مدرسه می‌برد. آن‌ها به موقع به مدرسه می‌رسند. ولی در راه برگشت، او عجله می‌کند و می‌خواهد به سرعت از خیابان عبور کند که به زمین می‌افتد و پایش زخمی می‌شود. او می‌گفت: موقع رفتن به مدرسه هم از همین خیابان رفته‌اند و ... در متن کلمه‌ی «او» به زهرا خانم اشاره می‌کند. کلمه‌ی «آن‌ها» به زهرا خانم و پسرش اشاره می‌کند. کلمه‌ی «همین» به خیابان محل رفت و آمد اشاره می‌کند.

نوشتن ساده و روان مفهوم شعر را «نثر» می‌گویند.

نکته

املا دان

یکی دیگر از روش‌های مناسب برای افزایش دقت و تمرکز در یادگیری کلمات جدید درس، جدول حروف است. می‌توانید در یک جدول حروف، با توجه به راهنمای جدول، از مسیرهای مختلف، کلمات با معنی را پیدا کنید. دقت در حروف جدول و یافتن کلمات بیشتر به افزایش تمرکز و توجه شما کمک می‌کند.

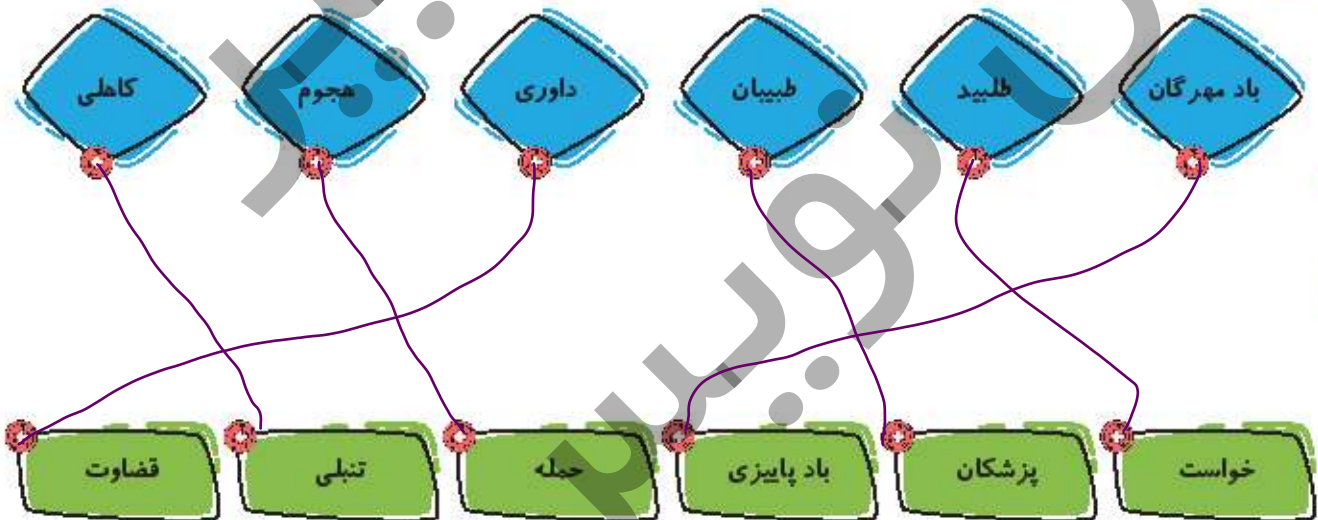
ز	ا	م	ه	ر	گ	ا	ن	ظ
ی	ق	ا	م	ت	ع	ص	ط	ج
ا	ب	ک	ه	ن	س	ا	ل	ن
د	ب	ک	د	ف	غ	ص	ه	ا
ت	ت	ق	ل	و	ز	د	ن	ر
ی	ث	ح	د	خ	ب	م	و	ش
چ	ک	ا	ه	ل	ی	ن	ز	س
چ	د	ر	د	ا	و	ر	ی	ذ

کلمات داده شده را در جدول پیدا کن.

تمرین

۱ مترادف کلمات زیر را به هم وصل کن.

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

الف: چنار گفت: هنگام داوری بین من و تو، فصل پاییز است.

ب: دانه‌ی گیله‌بان وقتی پخته می‌شوند، زودتر سبز می‌شوند.

پ: چنار به کدو گفت: کاهلی تو از چیست؟

۲ با توجه به داستان «گلدان خالی و حکایت زبرکی، جاهای خالی را پر کن.

الف: حاکم، پینگ را برای، و تحسین کرد.

ب: خبر بزرگ و هیجان‌انگیز در آن سرزمین پخش شد.

پ: حاکم گفت: «تو باز گرد که من فردا زر تو کنم».

ت: نابرده رنج، گنج نمی‌شود.

۴ متن را بخوان و در جای خالی کلمات مناسب بنویس.

رضا و علی دوستان قدیمی بودند. آن‌ها هر روز باهم به مدرسه می‌رفتند. رضا برای علی لقمه نانی می‌آورد. علی هم برای او میوه می‌آورد. این دو نفر در همین مکان با یکدیگر دوست شده بودند.

الف: کلمه‌ی «او» به اشاره می‌کند.

ب: کلمه‌ی آن‌ها یعنی و

پ: منظور از «همین مکان»، است.

۵ در هر یک از ترکیبات زیر، «بن» به چه معناست.

بَنِ خانَه

خارِبَن

بیدِن

رِسِّه ی خانَه

رِسِّه و پوتَه خار

رِسِّه و پوتَه سِه

۶ گیاهان زیر را طبق‌بندی کرده و در جدول بنویس.

گوچه فرنگی - خرما - سیب - خیار - هندوانه - کدو - گلابی - موز

کدو

هندوانه

خیار

گوچه فرنگی

بوته

موز

گلابی

سیب

خرما

درخت

۷ سوالات زیر را با دقت بخوان و پاسخ بده.

الف: در حکایت «زبرکی، حاکم چگونه دزد را شناسایی کرد؟

.....

ب: از زمانی که دزد پیش طیب رفتن بود، چه مدت می‌گذشت؟

.....

۸ مفهوم شعر زیر را به نثر ساده بنویس.

«فردا که بر من و تو، وز باد مهرگان آنگه شود پدید که نامرد و مرد کیست»

.....

.....

۹ جاهای خالی را مثل نمونه کامل کن، سپس هر دو کلمه را در یک جمله به کار ببر و بنویس.

درست + کار = درستکار

نیکو + کار = نیکوکار

..... + انگیز =

..... + گمی =

خداوند انسان‌های درستکار و نیکوکار را دوست دارد.

۱۰ جدول ترکیبات زیر را کامل کن.

ترکیب کلمه	بن	گاه	انگیز	زار
ایست				
کدو				
نمک				
هیجان				

با ترکیبات جدول صفحه قبل یک بند خنده‌دار بنویس.

.....

.....

.....

.....

۱۱

با توجه به سوالات داده شده، گزینه‌ی مناسب را مشخص کن.

الف: کدام گزینه ضرب‌المثل است؟

- (۱) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود.
- (۲) دوستان خوب، به زندگی برکت می‌دهند.
- (۳) با یاد خدا، دل‌ها آرام می‌گیرد.
- (۴) از دزد به چه کسی شکایت می‌کنی؟

ب: نسبت (نرملی و درشتی) مانند کدام گزینه نیست؟

- (۱) فراز و نشیب
- (۲) اوج و فرود
- (۳) حمله و هجوم
- (۴) درمان و درد

پ: در کدام گزینه ضمیر به کار نرفته است؟

- (۱) امپراتور آن سرزمین، پرنده‌ها را خیلی دوست می‌داشت؛ ولی بیشتر از هر چیزی، به گل‌ها علاقه داشت.
- (۲) یکی از دوستان پینگ که گل‌دان بزرگش پر از گل بود، جلوی در خانه، او را دید.
- (۳) سرانجام نوبت به پینگ رسید. امپراتور مقابل او ایستاد.
- (۴) امپراتور، دانه‌های مخصوصی را برای کاشتن و پرورش دادن زیباترین گل به بچه‌ها داد.

حاکم طیب را نزد خود خواند و پرسید: «از کجا آمده‌ای؟»
طیب با تأسف داستان کاهلی‌اش را تعریف کرد و با تبر تنه‌ی درخت کهنسال را نشان داد. حاکم هم آن را گرفت و روی میز کوبید، حرف او را قطع کرد و رأی نهایی را صادر کرد.

الف: از چه شخصیت‌هایی در متن نام برده شده است؟

.....

ب: حاکم بعد از انجام چه کارهایی رأی نهایی را صادر کرد؟

.....

پ: منظور از «خواند، چیست؟

۱) کتاب خواند ۲) رأی خواند ۳) آواز خواند ۴) خواست

ت: در کلمه‌ی «آمده‌ای»، «ای» اشاره به ضمیر دارد.

۱) من ۲) او ۳) تو ۴) ما

ث: منظور از «کاهلی‌اش»، تبلی چه کسی است؟

۱) طیب ۲) حاکم ۳) مردم ۴) درخت

ج: منظور از «آن»، چه چیزی یا چه کسی است؟

۱) طیب ۲) درخت ۳) تبر ۴) حاکم

ناصر خسرو

یکی از شاعران و نویسندگان توانمند زبان فارسی در قرن پنجم است. که در فلسفه و حکمت از بزرگ مردان دوره‌ی خویش است و آثار او جزو گنجینه‌ی ادب و فرهنگ ما محسوب می‌گردد. او در خداشناسی و دینداری استوار بوده است از آثار وی می‌توان دیوان اشعار، سفرنامه، زادالمسافرین و ... را نام برد.

نورا حق پرست

او متولد ۱۳۴۰ در تهران است و هم‌اکنون مدیر انتشارات کانون پرورش فکری است. او نویسندگی را آرزوی همیشگی خود می‌داند و به قول خودش سعی می‌کند تا در نوشته‌هایش روح و اخلاق انسانی را به نمایش بگذارد. او نزدیک به ۸ سال سردبیر مجله‌هایی مانند رشد کودک و نوآموز بوده است.

خودارزیابی

نیاز به تلاش	قابل قبول	خوب	خیلی خوب
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐

- مفهوم بیت‌های درس را می‌دانم.
- در نوشتن املاي کلمات توانا شده‌ام.
- در پاسخ به سوال‌های درک متن توانایی دارم.
- ساختن ترکیب با کلمه‌ی (بن) را یاد گرفته‌ام.
- مفهوم کلیات (این - آن - همین - همان) را می‌دانم.
- راجع به موضوعات مختلف می‌توانم یک بند بنویسم.

